

Kirkonkylä • Korteela • Huhtervu

Kolme ensimmäistä kansakoulua

Aloitamme uuden sarjan, joka muistelee alueemme kansakouluja - opettajia ja oppilaita. Pyydämme, että lähettäisitte koulukuvia ja koulumuisteloita. Seuraavina ovat vuorossa Kesvalahti, Ihala, Mikli ja Iijärvi. Valokuvia ja täydentäviä tietoja ja muistoja toivomme myös jo käsitellyistä kouluista.

Kirkonkylän kansakoulu vuonna 1932, opettajina silloin toimivat Eeva ja Heikki Haakana ja Olga Pietilä (puuttuu kuvasta).

Kirkonkylän kansakoulu

Jaakkiman ensimmäinen kansakoulu sijaitsi Viipuri-Sortavala-maantien varrella Jaakkiman kirkkoa vastapäätä. Kirkonkylän kansakouluksi ristitty koulu rakennettiin vuonna 1877 rovasti **Gustaf V. Jäderholmin** pappilan maisista lahjoittamalle tontille.

Koulutyö aloitettiin kansakoulunopettaja **Frans Mikko Heleniuksen** johdolla syksyllä 1877. Aluksi opetusta annettiin vain pojille, mutta jo kahden vuoden kuluttua käynnistyi tyttökansakoulu opettaja **Matilda Holmsténin** (myöh. Viljakainen) johdolla. Oppilasmäärä kasvoi niin, että vuonna 1882 saatiin ottaa jo toinen opettaja pojille ja 1894 toinen opettaja tytöille. Silloin luokahuoneitten jakamisen myötä syntyi sekaluokat ja pojat ja tytöt alkoivat saada yhteisopetusta.

Heleniuksen lisäksi koululla oli kaksi muuta opettajaa, joiden virkaura kesti yli 40 vuotta: **Kustaa Adolf Linni** Ihalasta aloitti opettajana vuonna 1886 ja **Olga Pietilä** vuonna 1894. Kun Helenius vuonna 1917 kuoli, hänen työtänsä jatkoi **Aarne Mustonen**.

Kun Lahdenpohjan kauppala perustettiin, alkoi se emopitäjän kanssa tehdyn sopimuksen mukaan ylläpitää alakoulua, jota kävivät kauppalan koululaisten lisäksi myös kirkonkylän koulupiirin alakouluikäiset. Vastavasti kirkonkylän koulu huolehti yläkouluopetusta koko alueella.

Kun koulurakennus paloi kouluvuoden lopussa 1927 toukokuussa, tilanne muuttui niin, että kauppalan ja kirkonkylän oppilaat eriyettiin ja molemmissa kouluissa annettiin sekä alakoulu- että yläkouluopetusta. Kirkonkylän lapset

pääsivät uusiin koulutuihin syksyllä 1928, kun moderni savitiilinen koulurakennus valmistui. Nyt koulussa oli myös omat, erityiset liikunta- ja käsityöopetustilat.

Elokuussa 1927 alakoulunopettajana aloitti **Oili Ahoniemi** ja hänen jälkeensä 1929 **Eeva Haakana** (s. Paganus). Hän opetti myös yläluokkia, kaikkiaan 14 vuoden ajan. Hänen puolisonsa **Heikki Haakana** aloitti koulussa yläkouluopettajana vuonna 1928 ja opetti 15 vuoden ajan, koulun sulkemiseen vuonna 1944 asti. Haakanoiden lisäksi viimeistä opettajista mainittakoon **Inkeri Pohjankoski**, **Lempi Kupiainen** ja **Aune Kilpiö**.

Koulun viimeiset johtokunnan puheenjohtajat olivat rovastit **Gustaf Lennart Lilius** (1918-1940) ja **Johannes Sinkkonen** (1942-44).

Koulun-Ukko

"Koulun-Ukko" **Mikko Helenius** oli yksi kansakoululaitoksen uranuurtajia. Jaakkiman kirkonkylän kansakoulua hän johti 40 vuoden ajan.

Hän oli edistysmiehen mies, joka antaumuksella hoiti kaiken, mihin ryhtyä päätti. Erinomaiset opetustunnit pysyivät mielessä koululaisilla pitkään vielä hänen kuoltuaankin Varsinkin laskento- ja mittaussopittun olivat hyvin havainnolliset.

Helenius toimi kuntakouluksen puheenjohtajana lähes 20 vuoden ajan ja sen lisäksi kunnallislautakunnan esimiehenä 1900-luvulla kuolemaansa asti. Hän oli Jaakkiman Säästöpankin perustajia ja sen hoitaja kuolemaansa asti. Hän halusi edistää maanviljelystä ja maanomistusta ja hänen hoitossaan olevan rahaston turvin syntyi monia uusia viljelyksiä Jaakkimaan. Olipa hän ak-

tiivinen myös maanviljelijöiden neuvontatyössä ja kunnosti itsekin tuottamattomista alueista kauniita viljelyksiä. Vuoden 1906 aikoihin Helenius oli aktiivinen turvepehkuusosaston luomisessa. Suoalueelta nostettiin sammalta karjanomistajien käyttöön, mikä oli sekin uutta karjanhoidossa.

Vuoden 1888 valtiopäivillä Helenius edusti Kurkijoen tuomiokuntaa. Hän oli jäsenenä valtiovarainvaliokunnassa ja varajäsenenä pankki- ja lakivaliokunnassa.

Mikko Helenius syntyi Pomarkussa 1854 ja kävi Jyväskylän seminaarin, josta valmistuttuaan hän sai viran Jaakkimassa. Vuoden opettajana toimittuaan hänet vihittiin 1878 Porissa merimiehen tyttären **Mathilda Söderbergin** kanssa. Heidän perheensä karttui lapsilla Väinö (1880), Aino (1882), Viljo (1884),

H. Muukkonen

Lyyli (1887) ja Ella (1890). Mikko Helenius kuoli 1917.

Heleniuksen pojat **Väinö** ja **Viljo** ottivat käyttöön sukunimen **Helme**. He olivat lakimiehiä ja toimivat mm. Viipurissa, Käkisalmen ja myöhemmin Helsingissä mm. asianajajina. Tytär **Aino** vihittiin 1905 sähkötöitä **Juho Paganuksen** kanssa. He asuivat Nivalla.

Lähteet: Opettaja-lehti, JS

Vuoden 1928 syksyllä käyttöön otettu uusi Kirkonkylän kansakoulun rakennus oli rapattu ja moderni.

Koulumuistojani

Pääsin aloittamaan syksyllä 1927. Aikamoista vetoakin sinne kouluun tunsin. Joskin pientä hämminkiä alkuun syntyi, kun koulu paloi keväällä. Kunnantalossa aloitimme "pienentekoulun" aamuvuorona. Jo keväällä olin hiihdellä Paikjärvelle **Josefiina Kuutin** johtamaan kiertokoulun, rihvelikynien, kivitaulun ja omatekoisten vihkojen yhteisöön.

Kuoluhuoneen synkkyys unohtui **Oili Ahoniemen** olemuksen, myönteisyyden ja äidillisyyden kodikkudessa. Pari välähdystä jäi mieleeni: ensilaulu, jonka opin oli Täällä Pohjantähden alla, jonka esitim-

me runoseppä **Timo Lipitsälle**, ja tappelu **Onni Paakisen** kanssa, jonka opettaja rauhallisesti selvitti: "herrat, selviävät puhumalla..." Kevätlukukaudeksi siirryimme rukoushuoneelle.

Toinen lukuvuosi käynnistyi upouusien kiviseinien sisällä valoisissa luokissa. Jouduin patalapun virkkauksen esitunnilla apuopettajaksi, koska alan taitajia oli vain vähän.

Olga Pietilä opetti jo äitiäni ja meidän 11 jäsenistä sisaruskuntaamme. Oletan, ettei äiti harmeja aiheuttanut, paiko muu kylläkin. Pietilä laulatti meitä 2- ja 3-äänisenä kuorona, tähtenä **Maire Saikkonen**.

Veli-Eero oli viestittänyt, että **Heikki Haakana** on laatuista ope, justiaa urheiluanimiensa kautta. Mainio opettaja hän oli muillakin alueilla: kuinka vahvasti hän esiintoi-kaan pitäjämme historiaa, yleisasioita elämän monilta saroilta, varsinkin havaintoesimerkkiä käyttäen. Hän johdatti meidät retkeilyihin ja laatuista hän veti meidät kannustusten kautta kilpaan keskenämme.

Kouluruokailu kulki selkäreppussa, voileipiä, joskus tirri-paistin tai paistin lihoja, vesikraanasta hörpyt.

Ensio Jääskeläinen

Jaakkiman Sanomat 2/1993